

FILOSOFIA, ZERTAKAKO?

Filosofiaren kontra esan direnak eta egunero botatzen zaizkion iraiñak emen biltzea aspergarri litzake noski. Onegatik bidenabar aita-tuko dizut bat edo beste.

Papini'ren luma barkagaitzak onoko au dio: "Jainkoaren biozberatasuna ez bada, ez da munduan zuen zozokeri-sakona berdindu dezakenik". Ba-da esatea! Baiña iseka ta irri gaiztoak gorabeera, gizadiak adimenik biribillena Filosofia opaldu dizkiola esatera ausar gaitzke: Aristotele ta Platon, Augustin eta Tomas eta Eskoto, Descartes eta Kant eta Hegel... Guziok filosofilari izan ditugu, eta denak espiritu zuur ta buru argikoak.

Alere, Zizeron aundiak ere ez zituen pizti auek bere gogoko, ta onela epaitu du beren lana: "Ez da munduan filosofilariren bat esan ez digun itxuragabekeririk". Eta Zizeron ez zen adarra azkenik jo ziena. Arrezkero jaurti zaizkienak! Gertuago Hebbel'ek parre-algaraz agurtzen ditu gixonok: "Filosofia giza-gaitz berezi bat baiño ez duzue".

Batzuentzat, bizitz-eztenkadak ixillik eramatea Filosofia da, ta Lessing'ek ironi-piper-

miñez onelatsu dio:: Ez dire gutxi, egi-maitasunak ez-baiñairakas-aulki txanpondun batek eragiñik, filosofilari sakon gertatu zaizkigunak.

Baiña, oiek orrela, aunitz dire, geiegi, Filosfiak lilluratu dituenak, jakintza zabal au beste gabe gaitzets dezagun. Jakintsu askok berari eskeiñi dizkiote bizitzak ta Filosofiaren-tzat izan dituzte goralmenik garaienak: Filosofia da jakiterik bikaiñen ta osoena, Filosofia munduaren argi ta fedearen beraren aurki-bide.

Ba-da, beraz, eritzirik nun aukeratu. Onegatik ikus dezagun Filosofiaren balioa edo deusezerakoa.

FILOSOFIA IZAN-JAKINTZA.

Gizonon eritasunik sendaeziñena izan-gosea dela esaten badut, ez dut uste beste munduko egirik argitaratu dudarik. Izan ere, zer izan diteke guretzat izanean beti ta beti murgildurik izateko leia baiño zuzterrekoagorik. Olako edo alako izatea auntzaren gaberdiko eztula da izate soin-gorriaren ondoan. Au dugu gure arazo ezin zokoratua: "Izan edo ez izan: orra or gure arazoa", Hamlet'ekin esateko. Baldin bagera izan, bost a-jola guri bestelako ingurukiak; auek gere alde nolabait jarri ditzazkegu, baiña izana erantzi daki-gunetik ez dugu zeregiñik.

Ta ez pentsa zure edo nere kezka duguna. Baita zera ere! Mundu orok izan egin nai du ta ori gabe ez dago ezertaz kezkatu ta biotz errez ibilli bearrik. Ken iozu santuari bere Jainkoa ta pikutara joango zaizkizu aren santu-amodioak. Emazalea ere zerbaitetan dabilenaren uste zindoenean bizi da: izan-ziurtasun ori galtzen badu, orra gizonttoa gixajo ttenttel eginda.

Jakintsurik jakintsuena ere ez dabil ezerezaren atzetik. Orrek ere nunbait ba-den egia nai du. Artistek ederraren billa diardute, eta, zer esanik ez, auek ere edertasun ori ba-dela diote erekiko. Giza ziztriñena edo bikaiñetan biribillena izan, guziok uste galduezin onetan finkatuak ari gera. "Izan edo ez izan: ori da gure problema".

Zientziek izanean dagoen zerbait dute

beren jomuga ta billakizun, ta binbitartean, ibaia zubipean darion bezela, zerbait auon oinbarri ta eusle den izana igesi doakie atal-jakintza auei. Ba-da, ordea, izan orri bereziki begiratzen dion jakintza barnekor bat: onatx Filosofi guziaren sustrai-elburuak. Giza-goserik larrienari dagokion erantzuna. Beste jakintzak azaletik dabiltz, Filosofia bakarrik dugu izadiaren azken ondoraño doana.

Filosofia da jakintzarik guziekikoena, izana bera bezin zabal eta ondogabea. Berak batzen ditu itxaso ertzagabe onetan izaki denak. Jakintza orokorra da Filosofia, ta ez da bera ainbateko besterik.

FILOSOFIA GIZA-JAKINTZA

Balmes'ek bere "Filosofia Fundamental"-ean atalburu luzeak ditu berak "Ciencia transcendental" deitzen duen jakite bereziaz. Dalako au edozeren gaindiko jakintza bat izango litzake, ta onezaz itz egitean zera dio: Filosofia inguratzen duen arriskurik maltzurrena jakin-min neurrigabea da. Edozeren gaindiko jakintza orren lorategirako bidea itxirik baidu gizonak; izadia batasun eta argi berdingabetan bilduko duen ideiarik ez deza-kegu bizitza onetan atzeman.

Au guzia egia da noski, baiña berak dion jakin-egarri ori gure lagunik leialena ere ba-dugu. Aurraren ainbat galdera ajolagabeek edo gizon bizardunaren adzi larrienek iturburu bakar-ra dute: jakin-gosea. Gizonok ez genezaioke gere izaerari ukorik egin; pekatu astunegia litzake ori. Ez, gure barneari leialki erantzun bear dugu.

Jakin-gosea ain gizatiarra dela ta le-entxeago aitatu dugun izan-leia ain gurea izanik, bearrezko zaigu bi oiei erantzun dezaieken zerbait orra, berriro, Filosofia bide-lagun. Izakien le-entziko auzia izatea da ta guk, adimendun gera-lako, galdekizun ori adimen-argipean aztertu bear dugu. Arrazoikiro jokatu bear bada, ez da bi-dezkóa gure prolemarik aurrenena zokoratzea, ta onetarako ere Filosofia da gure bidea. Ez da bes-terik. Izan- eta jakin-goseak dire giza-ciartzu-nik ixilgaitzenak. Gizadiaren aragia bera ere

danbatako onek zartatzen du, barnetik baidator, ta geranak gaitzeiño ez da onetan ixil-unerik, ez pakerik.

Areago oraindik, an-emen askotxotan entzun oi dugu arako ura: "Ba! Filosofia... Xoxokeriak! Odeietan bizi dituk oiek, moteil!" Ta ori esan ondoren, bapo mutilla. Ori bera ez ote da, ba, filosofi bat? Ez dago dudarik. Jokabide orrenpean Weltanschauung bat ba-da; beti ere, izadiaren ikus-molde bat derriorrezkoa dugu. Kontzi osoz onartzen ez dugunean, atzeko atetik datorrigu gure ustezko etsaia. Filosofia giza-bearkizun bat dela, zergatik ez gizonki, aurrez-aurre ta duen inportantzi osoarekin argitu arazo au? Ez ditzagun gere adimenak gezur-askabide batez engaiña. Filosofiari iseka egiten dionak lapikoa maiteago izatea ere ezin uka filosofi bat dugu, kaskarrenetan kaskarrena bada ere. Filosofi baten morrontza, bearrez, bizkarrenatzekotan, izan gaitezen leenik arrazoiki filosofi orren jaun eta jabe.

FILOSOFIA KRISTAU JAKINTZA

Filosofiak espiritua piztu ta erne egiten du, ta au, besterik gabe, ondasun bikaiña da. Filosofia gabeko kristaua eskumotz gelditzen dela esatera ausartuko nintzake. Kristaudian ainbeste zipozkeri ikusten baditugu zergatik ote da? Aragia, aragia... aitatuko didazu. Bai, noski, aragiaren argala... Baiña ori bakarrik ote dugu, gero? Ezetz esango nuke nik. Zenbait kristau-buruk filosofi biziz ornituriko gogoak ta bere bidez espiritu-zentzuak zorroztuak balituzte, munduaren ainbat auzitan bestelako eritziak izango lirake. Gorputz eta arimaz, eguneroko lapikoa zaitzen gauden bitartean, ez dugu kristau jokabide aldakaitza, bear bezela eguneko espiritu-arazoetan zertuko. Gogo ernai bat gabe, ez da munduan prolemarik larriena ere ikusaraziko digunik. Ez arranotan!

Filosofia, benaz eta gogo guziz, bertu -ta ez tesiak esamifetarako nolabait ikasi, duenak izango du argi ta kemenik kristau legea osorik ta konponketa gabe ezagutzeko. Ta ori ga-

be... giltzurdin eta errai guzien beazun gaizto-
ak izango dire jokabideetan gidari.

Gure adimen garbiak izan bear du i-
zar biderakusle, munduko gezur-zulo dugun prensa-
zurrunbilloan gal ez gaitezen. Gure salbazio-bi-
de den adimen-argia laifioak estali ez dezan kris-
tau Filosofi sendotzaille bat bear dugu.

Intxausti'tar Joseba
-Arantzazu'koa-

52'gn. orrialdetik dator:

- 1) Ezin esan gizakera bakoitzarenak, bestela
sekularioan ez dut amaituko lana-ta.

